

Το «Μουσουλμανικό» Τόξο*

Εδώ και επτά περίπου χρόνια και ιδιαίτερα μετά το 1989, παρακολουθούμε γεγονότα τα οποία έκαναν τον τροχό της Ιστορίας να γυρίζει πίσω στο κενό και την ανθρωπότητα ξαφνιασμένη να προσπαθεί ν' ανιχνεύσει πάλι την ταυτότητά της.

Η συγκριτική δύναμη των αυτοκρατοριών που ιδρύθηκαν τον προηγούμενο αιώνα, ήταν απόλυτα δυσανάλογη με τη θέση που κατείχαν στην Ευρώπη τα έθνη που τις ίδρυσαν¹. Το ξέφρενο κυνήγι των θησαυρών και η ελπίδα ν' αποκτήσουν ανυπολόγιστα ακόμη πλούτη είχε σαν αποτέλεσμα δυο παγκόσμιους πολέμους και μια επανάσταση (τη Ρωσική).

Μήπως ζούμε σήμερα σε μια εποχή όπου ο κόσμος πρέπει να ξαναμοιραστεί — και να περάσει από τον ένα κάτοχο στον άλλον και όχι στο φυσικό του «νοικοκύρη»;

Τα γεγονότα αυτά, πάντως, τείνουν ν' αποδείξουν, ότι ενώ έχουν περάσει 47 χρόνια από τη λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου που σφραγίστηκε με το τραγικό ολοκαύτωμα στη Χιροσίμα και στο Ναγκασακί, καμιά από τις μέχρι πρότινος μεγάλες δυνάμεις, δεν είχε δεχθεί στην Τεχεράνη, στη Γιάλτα και στο Πότσταμ — η κάθε μια για τον εαυτό της — το δικαίωμα ύπαρξης σφαιρών επιρροής του αντιπάλου^{2, 3, 4}.

Προσπαθώντας ν' ανιχνεύσουμε τη σημερινή πορεία της ανθρωπότητας, είμαστε υπο-

* ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΤΕΤΡΑΔΙΩΝ

Εισήγηση του ταξιάρχου ε.α. Δημήτρη Αλευρομάγειρου, στην πραγματοποιηθείσα την 18η Μαΐου 1992 στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, ημερίδα με θέμα Η θέση της Ελλάδας: απέναντι στις νέες εξελίξεις.

χρωμένοι να καταφύγουμε και πάλι στους κλασικούς αλλά και τους σύγχρονους θεωρητικούς της Στρατηγικής, της Γεωπολιτικής και της Στρατιωτικής Στρατηγικής, οι οποίοι υποδεικνύουν ότι:

1. Η Στρατηγική των εκάστοτε ισχυρών της γης θα κατευθύνεται άλλοτε αποκάλυπτα και άλλοτε καμουφλαρισμένα προς την πηγή του πλούτου —που εδώ και αρκετά χρόνια είναι και παραμένει ακόμα ο μαύρος χρυσός και άλλες σπάνιες πρώτες ύλες.

2. Για να ελεγχθούν όμως αυτές οι πρώτες ύλες πρέπει να κυριαρχηθεί η Καρδιά⁵. Ο κυρίαρχος της Καρδιάς ελέγχει την περιφέρεια και συνεπώς και την Ευρασία. Αυτός δε που ελέγχει την περιφέρεια κυριαρχεί της Νήσου⁶ και κατ' αυτόν τον τρόπο ελέγχει το παγκόσμιο σύστημα.

3. Σημαντικότερη στρατηγική περιοχή της Ευρασίας είναι η ζεστή θάλασσα, η Μεσόγειος δηλαδή, γι' αυτό όσοι κυριάρχησαν της Μεσογείου, κυριάρχησαν της Καρδιάς, ενώ όσοι έχασαν την κοσμοκρατορία έχασαν πρώτα τη Μεσόγειο, γι' αυτό και η Μεσόγειος ονομάστηκε το λίκνο και το σάβανο των κοσμοκρατόρων⁶.

4. Η Βαλκανική Χερσόνησος, τέλος, ήταν πάντοτε το μήλο της έριδος στις διεθνείς διενέξεις, αφού είναι το σημείο συνάντησης τριών ηπείρων με κατοίκους οι οποίοι ουδέποτε μπόρεσαν να παραμερίσουν τις προκαταλήψεις και τους εθνικούς ανταγωνισμούς, με αίτια γεωγραφικά —οικονομικά— στρατιωτικά και εθνικά και για το λόγο αυτό η Βαλκανική Χερσόνησος αποτελεί το σταυροδρόμι της συνάντησης των αισθημάτων—συμφερόντων και ιδεών των εκάστοτε ισχυρών της Γης⁶.

Η Ελλάδα, που βρίσκεται στο επίκεντρο αυτής της στρατηγικής περιοχής, είναι «καταδικασμένη» να γειτονεύει με έθνος, το οποίο από τη στιγμή που άρχισε να παρουσιάζεται στην παγκόσμια σκηνή και να μετακινείται —από την Ασία και Μογγολία προς τη Δύση— το 13ο αιώνα, εξάρτησε αρχικά την ύπαρξή του και στη συνέχεια την επέκτασή του από την κυριαρχία του επί του ελληνικού έθνους.

Με λύπη μας διαπιστώνουμε ότι σήμερα, οκτώ αιώνες μετά την πρώτη της εμφάνιση, η Τουρκία, εξακολουθεί να πιστεύει στην ίδια «φιλοσοφία» του 13ου αιώνα, αντί να έχει επιτέλους αντιληφθεί ότι η ευτυχία και η επιβίωση της ανθρωπότητας —συνεπώς και η δική της— πρέπει να στηρίζεται στην εφαρμογή των αρχών της Αλήθειας-Ελευθερίας-Δικαιοσύνης-Δημοκρατίας-Ανθρώπινης Αξιοπρέπειας και όχι στη μισαλλοδοξία και τον κούφιο σωβινισμό⁷.

Η κατάρρευση της πρώην Σ. Ένωσης και η διάλυση της πρώην Γιουγκοσλαβίας έφερε στο προσκήνιο έναν αριθμό κρατών με μουσουλμανικούς πληθυσμούς, καθώς και την αναζωπύρωση του εθνικισμού μουσουλμανικών μειονοτήτων στα Βαλκάνια.

Οι χώρες αυτές της πρώην Σ. Ένωσης από ΒΑ προς δυτικά είναι: το Καζαχστάν, η Κιργισία ή Κιργιστάν, το Ταντζικιστάν, το Ουζμπεκιστάν, το Τουρκμενιστάν και στην Υπερκαυκασία —δυτικά της Κασπίας Θάλασσας— το Αζερμπαϊτζάν. Ο συνολικός πληθυσμός αυτών των κρατών είναι περίπου 55 εκατομμύρια.

Αναλυτικότερα:

1. Καζαχστάν:⁸ Έχει 16.400.000 κατοίκους μουσουλμάνους σουνίτες, χρησιμοποιεί την τουρκική διάλεκτο και έχει αρκετές μειονότητες.

2. Κιργισία ή Κιργιστάν: 4.200.000 κάτοικοι, μίγμα Μογγόλων τουρκικής καταγωγής, Μουσουλμάνοι σουνίτες, χρησιμοποιεί τουρκική διάλεκτο, ενδημούν αρκετές ενδοεθνικές συγκρούσεις και έχει διενέξεις με Ταντζικιστάν.

3. Ταντζικιστάν: 5.100.000 κάτοικοι. Περσόφωνη περιοχή με μακρόχρονες ιρανικές επιρροές —περσική διάλεκτος— μουσουλμάνοι σουνίτες κατά πλειονότητα. Έχει εθνι-

κιστικές εντάσεις με Ουζμπεκιστάν.

4. Ουζμπεκιστάν: 17.000.000 Ουζμπέκοι. (άλλα 3.600.000 Ουζμπέκοι διαβιούν στο Τατζικιστάν, Κιργισία, Τουρκμενιστάν, Καζαχιστάν, Αφγανιστάν, όλα γειτονικά περιφερειακά κράτη, γι' αυτό και υπάρχουν εθνικιστικές διαφορές με Κιργισίους και Ταντζίκους). Είναι μουσουλμάνοι σουνίτες με εξάπλωση φονταμενταλιστικού (δηλαδή ορθόδοξου-βασικού-φανατικού) ισλαμισμού. Χρησιμοποιούν την τουρκική διάλεκτο. Οι Ουζμπέκοι θεωρούν τους εαυτούς τους φυσικούς ηγέτες της Κεντρικής Ασίας.

5. Αζερμπαϊτζάν: (Στην Υπερκαυκασία δυτικά της Κασπίας Θάλασσας). 6.800.000 κάτοικοι, σίτες, ριζοσπάστες, μουσουλμάνοι με επιρροές από το γειτονικό Ιράν. Χρησιμοποιούν την τουρκική διάλεκτο. Έγινε γνωστό με τη διένεξη στο Ναγκόρνο-Καραμπάχ (αυτόνομη αρμενική περιοχή εντός του Αζερμπαϊτζάν, έκτασης 4.800 τ.χλμ. (περίπου σαν τη μισή Κύπρο), όπου συγκρούονται οι Αρμένιοι (80%) με τους Αζέρους (20%) οι οποίοι —για προφανείς λόγους αλλά και γιατί διέρχεται από την περιοχή ο αγωγός αερίων— υποστηρίζονται από τους Τούρκους. Σημειώνουμε εδώ ότι στο ΝΔ τμήμα της γειτονικής Αρμενίας υπάρχει η αυτόνομη περιοχή του Νακισεβάν που ανήκει στο Αζερμπαϊτζάν.

Οι παραπάνω χώρες έχουν στο έδαφός τους στρατού της Κοινοπολιτείας. Η πορεία αυτών των δημοκρατιών από το 1986 ήταν αρχικά αντίστροφη από εκείνη των λοιπών σοβιετικών κρατών.

Επειδή υπήρχε ο φόβος απώλειας της οικονομικής τους υποστήριξης, αλλά και η ανησυχία της νομενκλατούρας απέναντι στις μεταρρυθμίσεις προκλήθηκαν το 1986 -- στην Άλμα Άτα— πρωτεύουσα του Καζαχιστάν οι πρώτες λαϊκές ταραχές.

Στη συνέχεια είναι οι τελευταίες που ανακήρυξαν την ανεξαρτησία τους μετά το πραξικόπημα του Αυγούστου του '91 και στην ηγεσία τους βρίσκονται οι κυριότεροι εκπρόσωποι των πρώην τοπικών Κ.Κ.

Βαθμιαία όμως η μουσουλμανική «επιστροφή» ανέρχεται και ιδιαίτερα μετά τα τελευταία γεγονότα στο γειτονικό Αφγανιστάν.

Τον άμεσο αντίκτυπο των γεγονότων αυτών τον ζούμε αυτές τις μέρες με τις συγκρούσεις στο Τατζικιστάν αλλά και με τα γεγονότα στο Αζερμπαϊτζάν. Τα κράτη αυτά ορίζουν αυτό που ονομάζουμε Ασιατικό Μουσουλμανικό Τόξο για να υποδηλώσουμε το ενδιαφέρον της Τουρκίας στις χώρες αυτές της πρώην Σ. Ένωσης.

Αν τώρα σ' αυτές προσθέσουμε διάφορες τουρκογενείς μουσουλμανικές ομάδες, όπως οι Τάταροι της Κριμαίας και του Βόλγα και προσθέσουμε το ευρωπαϊκό τμήμα αυτού του τόξου (Β. Κύπρος - μουσουλμανικές μειονότητες Ελλάδας - Βουλγαρίας - μουσουλμάνοι πρώην Γιουγκοσλαβίας «κυρίως στη Βοσνία - Ερζεγοβίνη» και τους μουσουλμάνους της Αλβανίας), ορίζουμε το Μουσουλμανικό Τόξο σε στενή έννοια, στο οποίο επικεντρώνεται το τουρκικό ενδιαφέρον και του οποίου τόξου η Τουρκία κατέχει την κεντρική θέση, που τη διευκολύνει να ελέγχει και να τροφοδοτεί τα δυο τμήματα του τόξου.

Την ονομασία αυτή τη χρησιμοποιούμε για διάκριση από το Γενικό Μουσουλμανικό Τόξο (που δεν είναι βέβαια σημερινή ανακάλυψη) και το οποίο ως γνωστόν ξεκινά από τις αφρικανικές ακτές του Ατλαντικού, διασχίζει την Κεντρική και Β. Αφρική, περνά στην κοιτίδα του ισλαμισμού στη Μ. Ανατολή και την Αραβική Χερσόνησο και ανεβαίνει στις χώρες που αναφέραμε στα βόρεια και το Αφγανιστάν - Πακιστάν - Ινδία προς τα νότια. Στο τόξο προστίθενται και τα τμήματα της Ευρώπης που αναφέραμε και το ακραίο ασιατικό τμήμα της Ινδονησίας.

Η αναφορά μας στο Γενικό αυτό Μουσουλμανικό Τόξο, γίνεται για να επισημανθεί

επίσης η έξαρση που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια ενός συγκρατημένου, σε μερικές περιπτώσεις ή άκρατου σε άλλες, επερχόμενου ισλαμισμού. Στην καλύτερη περίπτωση, υπάρχει μια ιδιόρρυθμη προσέγγιση στη δημοκρατία, αφού αυτή πρέπει να αναζητηθεί μέσα από το «Κοράνι» και στη χειρότερη, ένας φονταμενταλιστικός ισλαμισμός θεοκρατικού φανατισμού. Χαρακτηριστικό πρόσφατο παράδειγμα είναι η Αλγερία, όπου στον πρώτο γύρο των φετινών εκλογών (ο δεύτερος ματαιώθηκε με ένα συνταγματικό πραξικόπημα) ένα μονοκομματικό καθεστώς που προήλθε από τον απελευθερωτικό αγώνα, εξαφανίστηκε από τη δύναμη του ισλαμισμού και μάλιστα μέσα από μια δημοκρατική διαδικασία που θέσπισε το μονοκομματικό καθεστώς⁹.

Επανερχόμενοι στο Μουσουλμανικό Τόξο σε στενή έννοια, που μας ενδιαφέρει και το οποίο υποδηλώνει το ενδιαφέρον της Τουρκίας για την περιοχή, παρατηρούμε:

1. Ύστερα από τη διάλυση της Σ. Ένωσης, η Τουρκία και με τις ευχές της Δύσης και κυρίως των ΗΠΑ και της Αγγλίας, έδειξε στην πράξη ότι έχει την πρόθεση να διεισδύσει στις Κεντροασιατικές Δημοκρατίες και να παίξει ηγετικό περιφερειακό ρόλο, ενώ παράλληλα επεκτείνει το ενδιαφέρον της στο ευρωπαϊκό τμήμα του τόξου, υποκρύπτοντας έτσι τους ευρύτερους στρατηγικούς της οραματισμούς που από ηγεμονικό περιφερειακό ρόλο —μέσα από έναν τουρκικό μεγαλοϊδεατισμό— προχωρεί στην αναβίωση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

2. Η πρόσφατη επίσκεψη Ντεμιρέλ στις Κεντροασιατικές Δημοκρατίες —είναι το αποτέλεσμα μιας πολύ προσεκτικής διπλωματικής προετοιμασίας που άρχισε με την άμεση αναγνώριση του Αζερμπαϊτζάν μόλις διαλύθηκε η Σ. Ένωση— με τις από και προς την Τουρκία αλληπάλληλες επισκέψεις εκατέρωθεν αξιωματούχων και τις κατ' επανάληψη ευνοϊκές δηλώσεις για το ρόλο της Τουρκίας στην περιοχή, Αμερικάνων και Άγγλων, καθώς επίσης και η επίσκεψη Μπέηκερ το Φεβρουάριο στις Κεντροασιατικές Δημοκρατίες. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η Τουρκία εμφανίζεται ως κήρυκας εξαγωγής ενός κεμαλικού εκσυγχρονιστικού καπιταλιστικού μοντέλου, μετριοπαθούς ισλαμισμού και ιδανικός διαμεσολαβητής της Δύσης σαν αντίβαρο του ιρανικού αλλά και του αφγανικού —ή αραβικού ισλαμικού μοντέλου.

Άλλες παράλληλες τακτικές κινήσεις της Τουρκίας για την εξυπηρέτηση της στρατηγικής της είναι ενδεικτικά:

1) Υπογραφή συμφωνίας οικονομικού περιεχομένου των οκτώ κρατών της Μαύρης Θάλασσας, 2) Οικονομική ενίσχυση και ανάπτυξη καλών σχέσεων και με τη Ρωσία, 3) Σύσταση οργάνωσης οικονομικής συνεργασίας με Πακιστάν και Ιράν, 4) Προσπάθεια δημιουργίας Οικονομικής Κοινότητας Τουρκικών Κρατών, 5) Ενεργός παρέμβαση υπέρ των Αζέρων στο Ναγκόρνο-Καραμπάχ, 6) Επαφές —σε καλό κλίμα— με τα Σκόπια και αναγνώρισή τους, 7) Ενεργός παρέμβαση υπέρ των μουσουλμάνων της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης, 8) Επαφές με Αλβανία, 9) Επιτυχής παρέμβαση και ουσιαστική, μέσω της Β.Μ. μειονότητας, συμμετοχή στην κυβέρνηση της Βουλγαρίας, 10) Αναβάθμιση των οικονομικών της σχέσεων με την Γαλλία.

Οι παραπάνω ενέργειες της Τουρκίας για την εκμετάλλευση της «ευκαιρίας» που παρουσιάστηκε, προστίθενται στην πολυεπίπεδη τακτική της για την εξυπηρέτηση του φαινομένου αλλά και υποκρυπτόμενου στρατηγικού της στόχου.

Στις τακτικές αυτές χρησιμοποιεί άλλοτε το λεγόμενο κεμαλικό μοντέλο —άλλοτε τον παντούρκισμό¹⁰ και παντουρανισμό (Ενότητα Τούρκων - Ενότητα Τουρκόφωνων) —άλλοτε το Ισλάμ και άλλοτε την απειλή Δύση ή Ισλάμ¹¹.

Και είναι χαρακτηριστικό και είμαστε υποχρεωμένοι να της αναγνωρίσουμε την ικα-

νότητά της, άλλοτε να χρησιμοποιεί όλες ή μερικές από τις παραπάνω «πλατφόρμες» της τακτικής και άλλοτε να τις αρνείται.

Με βάση τα παραπάνω και εξετάζοντας και αναλύοντας το Μουσουλμανικό Τόξο γεωπολιτικά και στρατηγικά διαπιστώνουμε ότι ναι μεν η Τουρκία κινείται με προσοχή στην προσπάθειά της για την υλοποίηση του στρατηγικού της οράματος, αλλά αντιμετωπίζει και θα αντιμετωπίζει σημαντικά προβλήματα, στα οποία θ' αναφερθούμε εντελώς τηλεγραφικά:

1) Η γεωπολιτική και στρατηγική θέση του τόξου συμπίπτει με σημαντικό τμήμα της περιφέρειας της Καρδιάς και εδράζεται περισσότερο στην Κεντρική Ασία και κατευθύνεται προς την Ευρώπη. (Δεν είναι και η πρώτη φορά. Ας μη λησμονούμε την πολιορκία της Βιέννης). Συνεπώς, η αντίδραση στο τόξο υπάρχει —εν δυνάμει— στην Ευρώπη, ενώ υποστηρίζεται απ' όσους επιθυμούν την αποσταθεροποίηση της Ευρώπης. Εν δυνάμει λοιπόν, βρίσκονται αντιμέτωπες οι δυνάμεις που το ελέγχουν με αυτές που θέλουν να το καταλάβουν.

2) Η θέση επίσης του τόξου —ευρισκόμενο στην ενδιάμεση ζώνη μεταξύ των χριστιανικών κρατών προς βορρά και των σκληροπυρηνικών ισλαμικών προς νότο (Ιράν - Πακιστάν - Αφγανιστάν) αλλά και των αραβικών, έλκει προς αυτό τα φυσικά γεωστρατηγικά βέλη των περιοχών αυτών, ενώ αντίθετα ενισχύεται από τη στρατηγική εκείνων που επιθυμούν τον —μέσω αυτού— περιφερειακό έλεγχο των πετρελαίων της Ευρασίας.

3) Τα σημεία τριβής του τόξου βρίσκονται: Α) Στη γειτονική προς την Τουρκία Υπερκαυκασία (Γεωργία - Αρμενία - Αζερμπαϊτζάν) εξ ου και το σημαντικό πρόβλημα του Ναγκόρνο-Καραμπάχ (=ορεινός μαύρος κήπος), όπου διασταυρώνονται και διαπλέκονται τα συμφέροντα της Αρμενίας - Τουρκίας - Ρωσίας - Ιράν - Αζερμπαϊτζάν. Β) Στο ευρωπαϊκό τμήμα του τόξου (Β. Κύπρος - Ελληνική - Βουλγαρική Μουσουλμανική Μειονότητα - Βοσνία - Ερζεγοβίνη) όπου και η αδυναμία του τόξου είναι σημαντική, λόγω των χριστιανικών κρατών που το περιβάλλουν.

4) Η ισλαμική διείσδυση του τόξου προς ανατολάς και οι υποκρυπτόμενοι οραματισμοί παντουρκισμού - παντουρανισμού δημιουργούν στην Τουρκία μια κρίση ταυτότητας και συσπειρώνουν την αντίδραση ενός σημαντικού μέρους των ισλαμικών κρατών, που επιζητούν την κυριαρχία στην περιοχή (όπως το Ουζμπεκιστάν και Τουρκμενιστάν) με κύριο βασικό αντίπαλο το Ιράν —η μετριοπαθής μεταχομεινική κυβέρνηση του οποίου έχει κάνει σημαντικά ανοίγματα προς τη Δύση.

Αντίθετη επίσης —εκ των πραγμάτων— είναι και η Ρωσία, αλλά και το σύνολο του αραβικού κόσμου, ο οποίος αμφισβητεί στην Τουρκία την κληρονομιά του Κεμάλ σαν το καλύτερο καπιταλιστικό μοντέλο, ενώ τέλος, το Ισραήλ θα είναι σύμμαχος της όσο η επικυριαρχία επί των Αράβων το βοηθά και αντίπαλός της όσο η περιφερειακή ηγεμονική επιδίωξή της το ενοχλεί. Μια συνεννόηση Αράβων - Ισραήλ αποδυναμώνει οπωσδήποτε τον περιφερειακό έλεγχο της Τουρκίας. Τέλος, ο μεγάλος —μέχρι στιγμής— σιωπηλός αντίπαλός της —η Κίνα— θεωρεί τον εαυτό της φυσικό οικονομικό εταίρο των Καζαχιστάν-Κιργισίας και Ουζμπεκιστάν.

5) Η οικονομική στρέβλωση της Τουρκίας, δεν της επιτρέπει να παίξει καθοριστικά το ρόλο του Μεγάλου Αδελφού και συνεπώς η όποια οικονομική ενίσχυσή της προς τα κεντροασιατικά κράτη υποκρύπτει μεταπρατική ιδιότητα της Τουρκίας, συνεπώς εξάρτησή της από τον ή τους δυτικούς εντολείς.

6) Η ένταξή της στην Κοινότητα Τουρκικών Κρατών αποτελεί εμπόδιο στην ισότιμη ένταξή της στους ευρωπαϊκούς θεσμούς, ενώ όσο κι αν χαϊδεύει και χαϊδεύεται από τη

Δύση, δεν είναι δυνατόν —με τις ακροβασίες της με τον ασιατικό και ισλαμικό της εαυτό και τη φοβερή καταπίεσή της στις μειονότητες της με κύρια την κουρδική— να αφήσει ασυγκίνητους τους δημοκρατικούς λαούς της Δύσης, έστω κι αν μερικές από τις κυβερνήσεις τους πράττουν ακριβώς το αντίθετο.

7) Κατά την άποψή μας, τυχόν υπερβολική κατάχρηση των εντολών που έχει πάρει, θα έχει σαν αποτέλεσμα τη σύγκρουσή της και με τους εντολείς της, οι οποίοι φυσικά ποτέ δεν θα δεχθούν οραματισμούς τύπου Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

8) Τέλος, η δυσυπόστατη προσωπικότητά της, απώγειο της οποίας ήταν η συμπεριφορά της στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, δεν της επιτρέπει επίδειξη εντιμότητας και ηθικής ακεραιότητας, έστω και αν στο σημερινό κόσμο η παγκόσμια ηθική αρχών έχει βαρύτερα τραυματιστεί¹².

Συμπερασματικά

Με βάση τα στοιχεία και την ανάλυση που έγινε, θα καταθέσουμε κάποιες σκέψεις για την εκ μέρους μας αντιμετώπιση του προβλήματος:

Η «Νέα Τάξη Πραγμάτων» —όπως καθιερώθηκε να ονομάζεται— έφερε στο προσκήνιο για άλλη μια φορά τη σύγκρουση της περιφερειακής ολοκλήρωσης με τους εθνικισμούς ή υπερεθνικισμούς.

Κατά την άποψή μας, η εθνική αυτοτέλεια ήταν και είναι μια μεταβατική περίοδος προς την περιφερειακή ολοκλήρωση εφόσον η ολοκλήρωση αυτή είναι αποτέλεσμα μιας δυναμικής που στηρίζεται στην ελεύθερη βούληση των λαών, στην ισομέρεια και αναλογική ισοδυναμία και την εξυπηρέτηση των αμοιβαίων συμφερόντων και όπου όμως κυρίαρχη θέση θα έχει πάντοτε η ηθική αρχών και η εντιμότητα που οδηγούν στην ευτυχία του ανθρώπου.

Αντίθετα, ο βιασμός για υπερεθνική ολοκλήρωση και η διέλευση των λαών κάτω από τα Καυδιανά Δίκρανα, θα φέρει πάντα μέσα της τα σπέρματα αυτοκαταστροφής. (Εδώ εντάσσεται και ο νομικός —ύστερα από τον υλικό— βιασμός που επιχειρείται σήμερα στην Κύπρο).

Για τους λόγους αυτούς, η ευρωπαϊκή περιφερειακή ολοκλήρωση θα πετύχει, αν σεβαστεί και στηριχθεί στα δίκαια των λαών της και τις πολιτιστικές τους παραδόσεις. Αντίθετα, η βίαιη υπερεθνική ολοκλήρωση στις πρώην Γιουγκοσλαβία και Σ. Ένωση βοήθησε στο να διευκολυνθούν σημαντικά οι διαδικασίες διάλυσής τους όταν άλλοι λόγοι το επέβαλαν. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία —η οποία βέβαια ήταν ένα ιμπεριαλιστικό μόρφωμα βίαιης υποταγής των λαών— είχε επίσης εν δυνάμει το σπέρμα της διάλυσης, αφού ήταν αντιμετώπη με τον απελευθερωτικό αγώνα των λαών που δυνάστευε.

Η νεοσύστατη κοινοπολιτεία συνεχίζει να έχει σε μεγάλο βαθμό το ίδιο πρόβλημα, αφού διαβιούν σ' αυτή περισσότερες από 120 εθνότητες, με ποικιλία αντιθέσεων πολιτισμού - θρησκείας - γλώσσας - οικονομικής ανάπτυξης και εδαφικών διεκδικήσεων. Το ίδιο πρόβλημα έχει και η Τουρκία σε μεγάλο βαθμό και είναι, αν το χρησιμοποιήσουμε σωστά, το μεγαλύτερο δικό μας έρεισμα, αφού η πολιτιστική - πολιτισμική αλλά και ηθική καθαρότητα και εντιμότητά μας δεν αμφισβητείται ουσιαστικά από κανέναν.

Η μέσω της ελεύθερης βούλησης περιφερειακή ολοκλήρωση εμπεριέχει και μια προοδευτική ουμανιστική αντίληψη, σε αντίθεση με τον αυταρχικό υπερεθνικισμό —τα φαινόμενα του οποίου αρχίζουν ανησυχητικά να εμφανίζονται σήμερα στην Τουρκία— αλλά και σε μερικά ευρωπαϊκά κράτη και τα οποία οδηγούν στην καλύτερη περίπτωση σε έναν

πολιτιστικό συντηρητισμό και στη χειρότερη σε έναν ρατσιστικό νεοναζισμό και φασισμό¹³.

Η πεντακάθαρη ηθική πολιτιστική και πολιτισμική μας δυναμική πρέπει να στηρίζεται σε μια κοινωνικά δυναμική οικονομία —σε μια ευέλικτη και εύστροφη εξωτερική πολιτική πολυεπίπεδη και πολυδιάστατη (και μέσα στην Ευρώπη που είμαστε και στην πέραν του Ατλαντικού Δύση, αλλά και προς τη Ρωσία και τις λοιπές χώρες της Κοινοπολιτείας και προς τη φιλική Αραβική Χερσόνησο) και τέλος, πρέπει επίσης να στηρίζεται και σε μια καλά οργανωμένη στρατιωτική δύναμη αποτροπής.

Με αυτή την υποδομή, θα έχουμε το δικαίωμα και την ικανότητα για μια επίθεση ειρήνης προς την Τουρκία αλλά και προς αυτούς που την υποκινούν. Είναι και για το δικό της συμφέρον.

Στην πολιτιστική αυτή δυναμική ειρηνική μας επίθεση θα έχουμε πολύτιμο σύμμαχο το δυναμικό ομογενή Ελληνισμό —όπου γης— (στη Ρωσία διαβιούν 500.000 περίπου Έλληνες), αλλά και τους πολυπληθείς φίλους της Ελλάδας, που αυθόρμητα αισθάνονται Έλληνες, αφού «της ημετέρας παιδείας μετέχουν».

Η στρέβλωση της προσωπικότητας της Τουρκίας που επιχειρείται από την τουρκική ελίτ και που στηρίζεται στην καταπίεση και στη στέρηση βασικών ελευθεριών και του ίδιου του λαού της, είναι ιστορικά καταδικασμένη ν' αποτύχει.

Στη δική μας ικανότητα¹⁴ και απόφαση εναπόκειται —όσο κι αν πολλοί μας μετράνε μόνο με το αριθμητικό ανθρώπινο δυναμικό¹⁵, τους φυσικούς μας πόρους, τη θέση μας στο σύστημα κατανομής έργου και τεχνολογικής ανάπτυξης —στοιχεία οπωσδήποτε σημαντικά— να εκμεταλλευτούμε αυτή μας την πολιτισμική και πολιτιστική δυναμική, όπως αναπτύχθηκε διαχρονικά από τον ελληνικό διαφωτισμό και μετεξελίχθηκε μέσω του χριστιανισμού στη συνάντηση του ανθρώπινου με το θείο.

Μια πρωτοποριακή παιδεία που θα προέρχεται, θα σφυρηλατείται και θα αναπτύσσεται από χώρους, σαν αυτόν που βρισκόμαστε, θα ισχυροποιεί αυτή την πολιτισμική μας δυναμική.

«Η πνευματική και ηθική διάσταση έπαψε πλέον ν' αποτελεί αντικείμενο περιφρόνησης και αδιαφορίας.

Γίνεται αντιληπτό ότι αποτελεί αναγκαιότητα που πρέπει να οδηγήσει σ' έναν νέο ουμανισμό».

Τα λόγια αυτά είναι το τελικό συμπέρασμα και η τελική πρόταση της πρόσφατης έκθεσης¹⁶ της Λέσχης της Ρώμης. Την συνοπογράφουμε, αφού το ελληνικό πνεύμα διαχρονικά την υπαγόρευσε.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Βλέπε και Β.Ι. Λένιν, *Ο μπερριαλισμός ανώτατο στάδιο του καπιταλισμού*.
2. Α.Ι. Κοράντη, *Τεχράνη - Γιάλτα - Πότσνταμ*.
3. Παντελή Μ. Ροζάκη, *Διπλωματική Ιστορία της Ευρώπης (1920-1970)*.
4. Κατάθεση Helmut Sonneufeldt —Συμβούλου του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ— τον Απρίλιο 1976, στην Υποεπιτροπή Διεθνούς Ασφάλειας και Επιστημονικών Υποθέσεων της Επιτροπής Διεθνών Σχέσεων της Βουλής των Αντιπροσώπων (94ο Συνέδριο, 2η Σύνοδος).
5. Βλέπε γεωπολιτικές θεωρήσεις των Halford Mackinder και Nicholas Spykman για την Καρδιά της Γης (=Ρωσία) και τη Νήσο (=Ευρώπη - Αφρική - Ασία), όπως τις παρουσιάζει ο αντιστράτηγος Ορέστης Γ. Βιδάλης στο βιβλίο του *Το σύγχρονο γεωπολιτικό περιβάλλον και η εθνική μας πολιτική*, Αθήνα 1988.

6. Αντισυνταγματάρχου Πυρκού ε.α., Θεοδ. Δρ. Βουδικλάρη, *Η Βαλκανική εμπλοκή*, Αθήνα 1962.
7. Δημήτρη Αλευρομάγειρου, *Η Τουρκία σήμερα, τάσεις και προοπτικές*, ΣΕΘΑ, Αθήνα, 1987.
8. Τα στοιχεία είναι από τις μελέτες του Κωνσταντίνου Σχινά, *Εθνικισμός και ισλαμική αναβίωση*, περ. Αντί, τεύχ. 485/29-1-92 και *Η τουρκική διείσδυση στον γεωπολιτικό χώρο της Κεντρικής Ασίας*, Τετράδια, τεύχ. 29-30, χειμώνας - άνοιξη '92.
9. Το Κόμμα του Εθνικού Απελευθερωτικού Μετώπου (F.L.N.) έλαβε 6 έδρες, το Σοσιαλιστικό 25 και το Μουσουλμανικό 188.
10. Jakob, M. Landau, *Παντουρκισμός*, Αθήνα 1986.
11. David Hatham, *Οι Τούρκοι*, Αθήνα 1986.
12. Frank G. Weber, *Ο επιτήδειος ουδέτερος*, Αθήνα 1985.
13. Πόσο κοντά με τη σημερινή πραγματικότητα είναι οι προ 160 ετών παρακάτω σκέψεις του Κλαούζεβιτς: «Η δημοκρατία στην Ευρώπη αποτελεί ένα σύνολο —ένα όλο— ένα σύστημα διαπλοκής των συμφερόντων μικρών και μεγάλων. Ένα κράτος σε άμυνα, αν δεν αντιμετωπίζει τα συνασπισμένα συμφέροντα του συνόλου θα βρει περισσότερα συμφέροντα υπέρ αυτού παρά εναντίον του. Η ισορροπία αυτή δεν είναι στατική αλλά δυναμική, που δεν εμποδίζει ούτε αποκλείει τις αλλαγές, αλλά κάθε μια από αυτές δεν θίγει παρά μόνο μερικά κράτη, όχι την πλειονότητα μεταξύ των κρατών. Γιατί τα κράτη, ως επί το πλείστον, κρίνουν ότι η διατήρησή τους αντιπροσωπεύεται και εγγυάται από τα συμφέροντα που είναι κοινά σε όλα, από τα συμφέροντα του ίδιου του συνόλου».
14. «Δεν μπορούμε να απαιτήσουμε από τα άλλα κράτη να εξασφαλίσουν την επιβίωση του ενός εξ αυτών, το οποίο έχασε το ίδιο την ικανότητα να αμυνθεί». (Καρλ Φον Κλαούζεβιτς).
15. Παράβαλε με απόψη Πάνου Καζάκου, *Η εξομάλυνση των σχέσεων Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων - Τουρκίας και η ελληνική εξωτερική πολιτική*. (Ελληνοτουρκικές σχέσεις 1923-1987), Αθήνα, 1988.
16. *Η πρώτη Πλανητική Επανάσταση*, βλέπε αναλυτικά περ. Ταχυδρόμος, 1-1-1992.